

УКРАЇНА НА ШЛЯХУ РЕАЛІЗАЦІЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРАГНЕНЬ

У статті висвітлено місце і роль нашої держави у геополітичному просторі; пошуки оптимальної парадигми зовнішньої політики України; окремі євроінтеграційні аспекти геополітики нашої держави на сучасному етапі, а саме: угода України з ЄС про спрощення візового режиму та угода про реадмісію, вступ нашої держави до СОТ; стан і особливості підготовки нової посиленої угоди про співробітництво України з Європейським Союзом.

Ключові слова: геополітика, геостратегія, зовнішня політика, геополітичний простір, євроінтеграційний курс, Європейський Союз, Шенгенський простір, візовий режим, міграція, реадмісія.

«Україна є важливою клітиною на євразійській шахівниці та геополітичним стрижнем...»
Збігнев Бжезинський [9, с. 12]

Ці слова відомого американського фахівця зі світової геополітики З. Бжезинського мають потужну аргументацію, адже наша держава займає особливо важливе місце у світі та відіграє значну роль у геополітичному просторі Європи:

- Україна є найбільшою за територією державою (603,7 тис. кв. км.) і п'ятою за кількістю населення в Європі (близько 47,0 млн. чол.) [20, с. 92-93];
- в нашій державі знаходиться 40 % чорноземів всієї Європи, а також великі запаси залізної, марганцевої, уранової руд та цінних металів, яких вистачить більше, ніж на сто років;
- Україна має один із найвищих показників центральності. Тільки Росія та Китай мають більше

сусідів, ніж наша держава. Потрібно звернути увагу також на те, що особливо цінними для України є добросусідські відносини з Польщею (через вихід до ЄС), Росією (через важливі ринки сировини і збуту, шляхи в Азію), Туреччиною (завдяки виходу у Світовий океан через Босфор та Дарданелли), Румунією, Словаччиною і Угорщиною [8, с. 14];

- для нашої держави характерні унікальні історичні та культурні традиції, тому що Україна завжди перебувала або в центрі історичних подій в Європі, або під їхнім постійним впливом ще від часів Київської Русі [8, с. 12]. І навіть географічний центр Європи знаходиться саме в нашій державі (біля м. Рахова Закарпатської області);

- Україна, займаючи вигідне географічне положення, має розвинену мережу транскордонних газових, транспортних, енергетичних артерій (наприклад, газопроводи «Прогрес», «Уренгой-Помари-Ужгород», нафтопровід «Дружба», енергосистема «Мир», 3-й та 5-й міжнародний Критський автотранспортні коридори, розгалужену прикордонну залізничну мережу тощо) [20, с. 94].

Таким чином, проблема місця нашої держави після розширення ЄС в геополітичному просторі сучасності є надзвичайно актуальною темою окремого дослідження, тому що існує цілий комплекс проблем, які потребують аргументованої відповіді. Найбільш гострими серед них можна назвати такі:

1. За роки незалежності не вдалось подолати глибокий політико-ідеологічний розкол українського суспільства, в тому числі з питань геостратегічного вибору між Заходом і Сходом [12, с. 78]. На жаль, так і не вдалось розв'язати проблему національного примирення і вирішити питання щодо осі «Схід-Захід».

2. Наша держава знаходиться на перехресті різновекторних геополітичних інтересів у зоні суперечливого стратегічного трикутника «США-ЄС-Росія», контури якого ще не набули чітких обрисів.

Проте багато науковців звертає увагу на важливу роль України в їхньому остаточному визначенні, адже наша держава є проміжним, або санітарним, кордоном, так званою «буферною зоною» цивілізаційного простору між західною і російсько-євразійською цивілізаціями [15, с. 48]. Про цей факт оригінально зазначає науковець М. Михальченко: «Для натівської Європи східні кордони України є лінією розлому між Європою і Росією, а Росія вбачає у західних кордонах України лінію розлому між НАТО та СНД – простором, який вважає зоною своїх інтересів» [14, с. 6].

3. Після останніх розширень Євросоюзу (2004 р., 2007 р.) зона його впливу вперше наблизилась до західних кордонів нашої держави. Внаслідок цього Україна опинилася за штучно створеними так званими «розподільчими» кордонами. Якщо до 2004 р. наша держава мала рівноправні взаємовідносини з країнами-сусідами, то після їхнього входження до ЄС кожна з них виступає відносно України складовою частиною надпотужного економічного блоку з населенням близько 350 млн. чол. і ВВП близько 10 млрд. доларів США [8, с. 25].

У цих непростих умовах визначення геополітичного курсу та інтересів нашої держави потрібно також враховувати складну систему інтересів різних країн, своєрідного «розкладу» економічних, політичних, військових та духовних сил у кожному регіоні світу. Насамперед це стосується найближчих сусідів України, які прагнуть реалізувати на її території власні інтереси або самі становлять для нашої держави особливий інтерес.

Розглядаючи місце і роль нашої держави в геополітичному просторі сучасності, не можна ігнорувати її важливого значення у становленні нової конфігурації геополітичного простору. Це відмічають й державні діячі з різних країн світу. До прикладу, можна навести слова колишнього держсекретаря США

Г. Кісінджера: «Геополітичне розташування України на східному просторі слід використати для забезпечення глобального балансу сил» [11, с. 254]. Звідси випливає, що наша держава займає особливо значне геополітичне місце на міжнародній арені, але для стабільного розвитку Україні потрібно мати чітку модель власної геостратегії, внутрішню стабільність та скоординованість дій всіх гілок влади.

Актуальність теми зумовлена також таким важливим чинником, як офіційне проголошення нашою державою зовнішньополітичного курсу на євроінтеграцію, головним результатом якої повинен стати саме вступ України до Євросоюзу. Як відомо, вступ до ЄС на сучасному етапі є метою не тільки нашої держави, а й інших країн (Туреччина та ін.). Це можна аргументувати тим, що ця організація є міжурядовим об'єднанням країн Європи, яке завдяки створенню спільного ринку, економічного та валютного союзу, а також шляхом реалізації спільної політики і діяльності має на меті забезпечення безперервного економічного зростання, соціального розвитку та згуртованості серед країн-учасниць.

Мета статті - проаналізувати євроінтеграційні аспекти геополітики України за допомогою різних методів наукового дослідження, зокрема емпіричного, системно-структурного, функціонального, порівняльного тощо. Для досягнення мети автор статті ставить перед собою **завдання**, які сформульовані у відповідності до мети дослідження і передбачають такі елементи:

- визначення та обґрунтування передумов пріоритетності євроінтеграційного курсу нашої держави як важливої оптимальної парадигми зовнішньої політики України;
- ознайомлення з найважливішими документами, нормативно-правовим забезпеченням євроінтеграційного зовнішньополітичного курсу нашої держави;

- висвітлення і характеристика найголовніших євроінтеграційних аспектів геополітики України;
- аналіз стану підготовки Нової посиленої угоди про співробітництво нашої держави з Європейським Союзом тощо.

Стан наукової розробки. Тематика євроінтеграційних аспектів геополітики України має широкую історіографію та активно досліджується, особливо після 2004 р. Особливо актуальними з цієї тематики є праці З. Бжезинського [9], Г. Кіссінджера [11], В. Мадіссона, В. Шахова [13], І. Артџомова [7; 8], С. Віднянського [10], Б. Корнеєнка [12], Н. Михальченка [14; 15], С. Мітряєвої [17; 18], А. Філіпченка [16], Ю. Рубана [27], О. Власика [28] та ін.

Виклад основного матеріалу дослідження. З перших днів незалежності перед українською зовнішньополітичною службою постали масштабні організаційні, концептуальні і практичні завдання, зокрема – знайти оптимальну парадигму власної зовнішньої політики. Наша держава повинна була вирішити 2 питання: пристосовуватись до наслідків динамічних змін на світовій арені та подавати світу адекватну інформацію про себе [10, с. 115].

На думку українського науковця С. Віднянського, у зовнішньополітичній діяльності незалежної України можна виділити три періоди, пов'язані з пошуком оптимальної парадигми зовнішньої політики відповідно до її геополітичного розташування і національних інтересів. Так, перший з них можна назвати «адаптаційним» періодом, який тривав з часу проголошення незалежності нашої держави до других президентських виборів, тобто охоплював період з 1991 р. по 1994 р. Головними завданнями в цей час було: забезпечення визнання України іншими державами, встановлення з ними дипломатичних відносин, розбудова договірно-правової бази та розвиток рівноправного

співробітництва, забезпечення міжнародного визнання державних кордонів і територіальної цілісності України, відкриття дипломатичних представництв за кордоном та ін. Першочергові завдання зовнішньої політики України були виконані, про що свідчать такі факти:

- швидке утвердження України на міжнародній арені (на кінець 1993 р. нашу державу визнали 149 країн, 132 з яких встановили з нею дипломатичні відносини, а понад 50 – відкрили в Україні посольства та консульства) [16, с. 33];
- започаткування процесів інтеграції до Європи (членство в НБСЄ, подання офіційної заявки щодо вступу до Ради Європи, розвиток співробітництва з НАТО і ЄС);
- мирне врегулювання українсько-російського протистояння навколо Чорноморського флоту, Севастополя та АР Крим;
- відмова України від успадкованої ядерної зброї після розпаду СРСР в обмін на гарантії її безпеки з боку ядерних держав;
- схвалення у 1993 р. Верховною Радою нашої держави «Основних напрямів зовнішньої політики України» – фундаментального документу, що визначає зовнішньополітичний курс та головні національні інтереси [24, с. 7].

Незважаючи на здобутки зовнішньої політики нашої держави в перші роки незалежності, цей період характеризувався переважно «романтичними настроями», зокрема щодо широкої допомоги Заходу та швидкої інтеграції в економічні і військово-політичні структури Європи, провідні країни якої розглядалися лише як кредитори й покровителі України, а не як її ключові, стратегічні партнери. Не справдилися і надії тодішнього українського керівництва на створення блоку з країнами Балтії та «Вишеградської четвірки» (Балто-Чорноморська співдружність), які набагато випередили

нашу державу у постсоціалістичному реформуванні суспільства та стрімко зблизилися з НАТО і ЄС.

На жаль, у зовнішній політиці Україні бракувало чіткої європейської самоідентифікації та узгодженості дій усіх гілок влади, мали місце також й прорахунки (наприклад, помилкова концепція ядерного роззброєння тощо).

Другий період в історії зовнішньополітичної діяльності нашої держави, що охоплює так звану «епоху Кучми» (1994-2004 рр.), був відзначений суперечливими тенденціями [10, с. 118]. З одного боку, в цей період європейський вектор зовнішньої політики України поступово перетворювався у пріоритетний, а курс на європейську й євроатлантичну інтеграцію – у ключову стратегічну ідею. Важливим було й те, що відбувався не тільки розвиток співробітництва з європейськими країнами на міждержавному двосторонньому рівні, а й поглиблювалися відносини із загальноєвропейськими інтеграційними структурами. Наприклад:

- у 1994 р. підписано Угоду про партнерство та співробітництво між Україною і ЄС (чинна з 1998 р.);
- у 1995 р. наша держава стала членом Ради Європи;
- у 1996 р. затверджено Стратегію інтеграції України до ЄС;
- у 1996 р. наша держава стала членом Центральноєвропейської ініціативи;
- у 1997 р. підписано «Хартію про особливе партнерство між Україною та Організацією Північноатлантичного договору»;
- у 1999 р. прийнято Спільну стратегію ЄС;
- у 2000 р. створено Національну раду з питань адаптації законодавства України до законодавства ЄС і прийнято Програму інтеграції України до ЄС;

- у 2000-2001 рр. нашу державу обрано до Ради Безпеки ООН та ін. [28, с. 119-122].

Характерною ознакою зовнішньої політики України на той час все-таки залишилася політика маневрування між Росією і Заходом, підтримка відносної рівновіддаленості від даних полюсів сили, що отримала назву «багатовекторності», яка сприймалася в нашій державі та за її межами як капітуляція на пріоритетному для України європейському напрямі.

У цей період також загальмувався процес євроінтеграції, ускладнилися стосунки з ПАРЄ, РЄ, ЄС, США, НАТО і світовими фінансовими інституціями. Скоротилися або майже припинилися контакти на вищому рівні з лідерами провідних західних країн (на фоні активізації контактів з Росією).

На думку дослідників-науковців, поворотним моментом та початком третього етапу у зовнішній політиці України стали президентські вибори і Помаранчева революція 2004 р. [10, с. 121]. На той час революційний «Майдан» відновив справедливість у встановленні результатів народного волевиявлення, зробив серйозну заявку на відновлення позитивного іміджу України, перед якою відкрилися нові можливості, в тому числі й на міжнародній арені.

Зовнішня політика нашої держави була чітко націлена на стратегічні завдання, які фактично визначили сучасні зовнішньополітичні пріоритети України, а саме: забезпечення вступу до ЄС, співпраця з НАТО, розвиток якісно нових відносин зі США і Російською Федерацією, сприяння повноцінній інтеграції країни у світовий економічний простір. З 2005 р. у зовнішній політиці нашої держави найбільш виразно простежувались європейський та американський напрями. Це підтверджують зокрема такі факти: затвердження Євросоюзом для України статусу «спеціального сусідства», скасування нашою державою візового режиму для громадян ЄС, початок переговорів про реадмісію (повернення нелегальних мігрантів) і спрощення візового режиму для

окремих категорій громадян нашої держави (політиків, дипломатів, студентів тощо). Особливо важливою подією стало визнання України країною з ринковою економікою та її вступ у Світову організацію торгівлі у 2008 р. Але цей період, на жаль, також характеризується гострою конфронтацією України та Росії щодо питань газу, Чорноморського флоту, АР Криму та ін.

Таким чином, нова парадигма зовнішньої політики нашої держави, визначена українським керівництвом після Помаранчевої революції 2004 р., потребувала схвалення та підтримки суспільством, а реалізація стратегічних цілей України чітко вимагає конструктивної взаємодії зовнішньої та внутрішньої політики. Тому слід відзначити той факт, що приваблива мета європейської та євроатлантичної інтеграції, на жаль, поки що не перетворилася на інтегральну українську національну ідею. Проте наша держава офіційно проголосила зовнішньополітичний курс на євроінтеграцію, головним результатом якої повинен стати саме вступ до Євросоюзу, що на сучасному етапі є важливим завданням зовнішньої політики України.

Наша держава поступово робить значні кроки на шляху інтеграції до ЄС, тому одним з євроінтеграційних аспектів геополітики України є **підписання Угоди про реадмісію 18 червня 2007 р.** Насамперед потрібно звернути увагу на той факт, що, за даними звіту Світового банку «Міграція і грошові надходження у Східній Європі та колишньому Радянському Союзі» (2007 р.), наша держава посідає 4-е місце у світі за кількістю іммігрантів. Україну випередили тільки США, Росія та Німеччина [13, с. 112]. В'їзд іммігрантів в Україну відбувається найчастіше з країн так званої «ризикової міграції», до яких відносяться Туреччина, Китай, Іран та ін. Щодо зовнішньої трудової міграції українців, то вона є природною реакцією населення на нерозвиненість і деформованість внутрішнього ринку праці, масового галузевого та регіонального безробіття. За різними

джерелами, загальна кількість українських трудових мігрантів за кордоном оцінюється в середньому від 3 до 7 млн. осіб [12, с. 193].

На жаль, Україна практично не має довгострокової стратегії та дієвих механізмів, які б могли принципово змінити ситуацію на внутрішньому ринку праці, вплинути на мотивацію трудових мігрантів, передусім збільшити конкурентоспроможність національного ринку праці. Наша держава не приєдналась до жодної з конвенцій щодо захисту прав трудящих-мігрантів (наприклад, до Конвенції Міжнародної організації праці «Про зловживання у сфері міграції та про забезпечення трудящим-мігрантам рівних можливостей» від 1975 р., Європейської конвенції захисту трудящих-мігрантів від 1977 р.) [14, с. 89]. Підписані ж з окремими країнами двосторонні домовленості (у т. ч. з Польщею 16 лютого 1996 р.) часто є тільки деклараціями, в яких не враховуються реальні проблеми трудових мігрантів. Некерованість і стихійність цього процесу, відсутність договірної інформації стосовно загальної кількості та якісного складу громадян України, які працюють за кордоном, ускладнюють можливість оцінки масштабів зовнішньої трудової міграції й прогнозування її наслідків.

Ці нагальні проблеми міграції і біженців потрібно згадувати і, головне, вирішувати в контексті саме Угоди про реадмісію від 18 червня 2007 р., яка передбачає облаштування спеціальних центрів для нелегальних мігрантів [1]. Взагалі реадмісія – це повернення нелегальних іммігрантів, які потрапили на територію однієї країни з теренів іншої [5, с. 28]. Угода про реадмісію передбачає, що наша держава та країни-члени ЄС прийматимуть назад своїх громадян, які незаконно потрапили або незаконно перебувають на території однієї зі сторін, а також незаконних мігрантів – громадян третіх країн та осіб без громадянства, які потрапили на територію однієї сторони через територію іншої сторони. Тобто Україна пішла на серйозні поступки Євросоюзу та суттєві витрати, але створення єдиного

реадмісійного простору з ЄС й іншими сусідніми країнами, звичайно, сьогодні особливо актуальне.

З огляду на те, які умови висуває міжнародне співтовариство для утримання нелегалів (а їх сьогодні, за деякими даними, щороку затримується в нашій державі близько 5 тисяч чоловік), це дуже значне навантаження на національний бюджет України, адже середня вартість повернення одного нелегала на батьківщину становить близько 600-700 дол. США, а його проживання в нашій державі протягом року коштує державі майже 800-1000 дол. США [8, с. 297].

Таким чином, проблема реадмісії вже давно набула загальноєвропейських масштабів, тому можна зрозуміти бажання європейських країн поставити надійний заслін потоку незаконної міграції. Але якщо країни ЄС хочуть зміцнити свої кордони на сході, зокрема з Україною, то вони повинні подумати й про те, як допомогти нашій державі у розв'язанні проблем нелегальної міграції та шукачів притулку на її території. Саме це й було б проявом спільної європейської відповідальності, про яку так часто говорять представники ЄС. Отже, Україна має право звернутися до ЄС з проханням розділити фінансовий тягар технічного оснащення спільного кордону, кадрової підготовки службовців, зміцнення інституційної спроможності українських служб, як це відбувалося в інших країнах-членах ЄС.

Іншим важливим євроінтеграційним аспектом геополітики України стало **розширення Шенгенського простора**, для нашої країни – **підписання угоди з ЄС про спрощення візового режиму у 2007 р.** Як відомо, на сьогоднішній час Шенгенські угоди стали важливим етапом на шляху до створення єдиної Європи і заклали принципи, на основі яких має відбуватися переміщення людей, транспорту і товарів як всередині Шенгенського простору, так і між країнами, де діють угоди. Скасування внутрішніх кордонів неминуче призводить до посилення

режиму зовнішніх кордонів, тому сусіднім з ЄС державам (в тому числі й Україні) довелося це сприймати як реальний факт. Саме тут постає одне з проблемних питань для України – введення на її західних кордонах візового режиму з новими членами організації, що є необхідним, оскільки «вступ до ЄС автоматично передбачає запровадження візового режиму з країнами, де такий режим вже застосовується іншими членами ЄС» [8, с. 262]. Експерти визначають, що зазначена проблема може мати такі недоліки:

- власне введення візового режиму як фінансової проблеми для пересічних громадян нашої держави;
- зменшення обсягів прикордонної торгівлі та масштабів «човникового» бізнесу і в зв'язку з цим збільшення і без того високого рівня кількості безробітних у прикордонні України;
- зростання масштабів нелегальної міграції, посилення безпеки на новому зовнішньому кордоні вимагатиме впровадження нових механізмів боротьби з нелегальною міграцією [8, с. 196-197] тощо.

Українські дипломати вже давно працюють у напрямі спрощення візового режиму. Першим кроком на цьому шляху було скасування нашою державою в 2005р. візового режиму для громадян ЄС, США, Японії та Швейцарії [7, с. 25]. Наступним кроком було проведення переговорів щодо підписання власне Угоди про спрощення візового режиму для громадян України, внаслідок яких сторони парафували в 2006 р. цю угоду на саміті Україна-ЄС в Гельсінкі.

Після парафування угода була підписана 18 червня 2007 р. за підсумками засідання Ради з питань співробітництва в Люксембурзі. Угода про спрощення візового режиму містить такі важливі положення:

1. Право спрощеного оформлення короткотермінових віз до ЄС мають учні, студенти й аспіранти.

2. Багаторазові візи з терміном чинності до 5 років видаються державним і місцевим урядовцям для службових поїздок, родичам громадян України – мешканців країн ЄС, бізнесменам і журналістам.

3. Багаторазові візи на термін до року можуть отримати водії та екіпажі, що беруть участь у міжнародному транспортному русі, постійні члени офіційних делегацій, учасники наукових, культурних і мистецьких обмінів, міжнародних спортивних змагань.

4. Дипломати, народні депутати та інші власники дипломатичних паспортів можуть здійснювати короткотермінові поїздки до країн ЄС без віз.

5. Для решти українців вартість розгляду прохання про візу залишається на рівні 35 євро (для громадян більшості країн світу ця сума вдвічі більша) та ін. [8, с. 264-265].

У цілому підписання Угоди можна розглядати як перший конкретний результат довготривалого співробітництва між Україною та ЄС, прямий ефект від якого відчуває на собі значна частина українців, а не тільки державні установи або окремі економічні суб'єкти. Слід враховувати й те, що згадана угода встановлює загальні рамки спрощення процесу видачі віз і містить низку певних застережень. Оскільки конкретними виконавцями угоди з боку ЄС виступають країни-члени (через власні дипломатичні представництва в Україні), не варто очікувати, що порядок видачі в'їзних віз на їх територію (компетенція кожної держави) буде повністю уніфікований у всіх посольствах. Підтвердженням цього є такі дані: за 6 місяців 2008 р. кількість європейців, які в'їжджають в Україну, збільшилася на 24%, а число українців, які виїжджають у країни ЄС, зменшилася в 2,6 рази [26, с. 194].

Важливим кроком на шляху реалізації євроінтеграційної стратегії України став її **вступ до Світової організації торгівлі (СОТ)** у 2008 р. Ця організація є міжнародною, вона створена для регулювання

торговельно-економічних відносин учасників, сприяння лібералізації світової торгівлі, поліпшення умов для стабільного, передбачуваного розвитку світової економіки та справедливих умов конкуренції між виробниками товарів і послуг різних країн [19].

Хоча СОТ виникла у 1995 р., тільки через 13 років Україні вдалось вступити до неї, а саме 5 лютого 2008 р. на засіданні в Женеві Генеральна Рада СОТ затвердила протокол про прийняття нашої держави до членів цієї організації. Важливо відмітити той факт, що членство в СОТ зобов'язує нашу країну виконувати умови багатосторонніх угод, близько 50 з яких регулюють 97% світового торговельного обігу.

Експерти називають багато різних переваг та недоліків вступу нашої держави в СОТ. Наприклад, серед найголовніших переваг виділяють:

- зростання у сфері торгівлі імпортом;
- розвиток транспортної інфраструктури, пов'язаний із збільшенням перевезень;
- додаткові обсяги іноземних інвестицій;
- обмеження повноважень Кабміну, Президента та Верховної Ради на адміністративне управління економікою;
- встановлення стабільних правил в економіці країни;
- збільшення можливостей зростання експорту з України;
- включення імпортних матеріалів і комплектуючих у вітчизняні виробни, що спричинить зростання конкурентоспроможності;
- пріоритетність розвитку металургійної та хімічної промисловості, телекомунікацій, туристичної індустрії, фондового ринку, трубопровідного транспорту і банківських послуг [8, с. 225-228].

Щодо недоліків вступу України до СОТ, то слід виділити серед них такі:

- зростання безробіття;
- скорочення внутрішнього виробництва;
- ускладнення відносин з партнерами й сусідами в зв'язку з перерозподілом ринків товарів і послуг;
- порушення експортно-імпортного балансу й тиск на курс національної валюти;
- експансія імпортової продукції;
- остаточна втрата неконкурентоспроможних галузей і підприємств у сфері машинобудування й переробки;
- проблеми реструктуризації різних підприємств, установ та організацій;
- складнощі реформування у цукровій галузі та сільському господарстві [8, с. 228-229].

Зважаючи на переваги та недоліки, вступ України до СОТ не можна розглядати однобоко – тільки з позитивної або негативної точки зору. Для об'єктивного дослідження цього процесу потрібно використання комплексного підходу.

Досліджуючи тему «Євроінтеграційні аспекти геополітики України», автор доходить таких **висновків**:

- наша держава займає особливо важливе місце та відіграє значну роль у геополітичному просторі;
- офіційним керівництвом нашої держави проводяться постійні пошуки оптимальної парадигми зовнішньої політики України, яка б поєднувала інтереси всього суспільства;
- одними з найважливіших євроінтеграційних аспектів геополітики нашої держави є сьогодні підписання двох угод про реадмісію та про спрощення візового режиму у 2007 р. і вступ України до СОТ у 2008 р.

Наступним своєрідним «геостратегічним кроком» нашої держави, спрямованим на реалізацію євроінтеграційного курсу, повинно стати підписання

нової посиленої угоди про співробітництво нашої держави з ЄС, переговори щодо створення якої офіційно розпочалися ще на початку 2007 р. На сьогоднішній час вже проведено вісім раундів переговорів, на яких послідовно обговорювалися основні положення щодо укладення нового базового договору [8, с. 304]. Головною відмінністю нової угоди від Плану дій Україна-ЄС 2005-2007 рр. [3] повинен стати чіткий перехід від партнерства і співпраці до політичної асоціації та економічної інтеграції нашої держави до ЄС. Саме тому майбутні положення документа повинні містити конкретні цілі та терміни їх виконання, що є особливо важливим для України на сучасному етапі.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про ратифікацію Угоди між Україною та Європейським Співтовариством про реадмісію осіб» від 18 червня 2007 р.// Джерело: www.rada.kiev.ua.

2. Концепція адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу від 16 серпня 1999 р.// Джерело: www.rada.kiev.ua.

3. План дій «Україна-Європейський Союз». Європейська політика сусідства// Нормативно-правове забезпечення стратегічного курсу України на європейську та євроатлантичну інтеграцію: навч. посібн.-хрестоматія: У 2 част./ Уклад. і коментар: І.В. Артёмов, Д.В. Вітер, Л.І. Загайнова, О.М. Казакевич, О.М. Руденко. – Ужгород: Ліра, 2007. – Ч. 1. – С.287-331 (Серія «Євроінтеграція: український вимір». Вип.5).

4. Послання Президента України до Верховної Ради: європейський вибір. Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002-2011 рр.// Урядовий кур'єр. – 2002. – 4 червня. – 57 с.

5. Програма інтеграції України до Європейського Союзу// Нормативно-правове забезпечення стратегічного

курсу України на європейську та євроатлантичну інтеграцію: навч. посібн.-хрестоматія: У 2 част./ Уклад. і коментар: І.В. Артёмов, Д.В. Вітер, Л.І. Загайнова, О.М. Казакевич, О.М. Руденко. – Ужгород: Ліра, 2007. – Ч. 1. – С. 56-287 (Серія «Євроінтеграція: український вимір». Вип. 5).

6. Угода про партнерство і співробітництво України та Європейського Союзу від 1994 р. №587/1994 // Урядовий кур'єр. –1994. – 15 квітня. – С. 11-26.

7. Артёмов І. В. Євроінтеграційний аспект української геополітики на сучасному етапі// Україна на перехресті геополітичних інтересів: актуальні аспекти проблеми: матеріали міжнародної наукової конференції (м. Ужгород, 5-6 грудня 2006 р.) – Ужгород: ЗакДУ, Ліра, 2007. – С. 23-42.

8. Артёмов І. В. Український вимір європейської та євроатлантичної інтеграції: навч. посібн.: У 2-х кн.. – Ужгород: Ліра, 2008. – Кн. 1. – 476 с. (Серія «Євроінтеграція: український вимір». Вип. 11).

9. Бжезинський З. Велика шахівниця: Пер. з англ. – Львів – Івано-Франківськ, 2000. – 367 с.

10. Віднянський С. Пошуки оптимальної парадигми зовнішньої політики України// Україна на перехресті геополітичних інтересів: актуальні аспекти проблеми: матеріали міжнародної наукової конференції (м. Ужгород, 5-6 грудня 2006 р.) – Ужгород: ЗакДУ, Ліра, 2007. – С. 115-129.

11. Киссинджер Г. Нужна ли Америке внешняя политика? – М.: Ладомир, 2002. – 325 с.

12. Корнеєнко Б. І. Спогади посла (перші кроки української дипломатії). – К., 2005. – 174 с.

13. Мадіссон В. В., Шахов В. А. Сучасна українська геополітика: навч. посібн. – К.: Либідь, 2003. – 254 с.

14. Михальченко Н. Лимитроф Европы: случайность или судьба Украины// Украина в современном политическом пространстве. Приложение №5(10) к журналу «Персонал». – 2000. – № 2(56). – С. 6-11.

15. Михальченко М. Україна як нова історична реальність: запасний гравець Європи. – К., 2004. – 215 с.

16. Міжнародні інтеграційні процеси сучасності: монограф./ За ред. А. Філіпченко. – К.: Знання України, 2004. – 304 с.

17. Мітряєва С. І. Проблеми національної та регіональної безпеки: Спецкурс. Навч. посібн. – Ужгород, 2007. – 174 с.

18. Мітряєва С. Проблеми національної безпеки України в умовах глобалізації// Україна на перехресті геополітичних інтересів: актуальні аспекти проблеми: Матеріали міжнародної наукової конференції (м. Ужгород, 5-6 грудня 2006 р.) – Ужгород: ЗакДУ, Ліра, 2007. – С. 130-135.

19. Петровський Ю. Вступ України до СОТ: перспективи та можливі негативні наслідки// Джерело:

<http://www.personal.in.ua/article.php?id=167>

20. Політична географія і геополітика: навч. посібн./ За ред. Б. П. Яценка. – К.: Либідь, 2007. – 328 с.

21. Потульницький В. Україна і всесвітня історія: історіософія світової та української історії XVII-XX ст. – К.: Либідь, 2002. – 453 с.

22. Почепцов Г. Г. Національна безпека країн перехідного періоду: навч. посібн. – К.: ІЗМН, 1996. – 264 с.

23. Сушко О., Хорольський Р., Шумило О. Новий базовий договір між Україною та ЄС: пропозиції українських експертів// Джерело: <http://www.ieac.org.ua/>

24. Тарасюк Б. Головна мета – реалізація європейського покликання України// Україна дипломатична: наук. щорічник. Вип. 6. – К., 2005. – С. 6-12.

25. Терещенко О. Вступ України до СОТ// Джерело: <http://www.yur-gazeta.com/article/1542/>

26. Товт М. Нелегальна транзитна міграція та біженці на новому східному кордоні ЄС //Регіональна політика і транскордонне співробітництво в євроінтеграційній стратегії України: збірник наукових праць /Відп. ред. І.В.Артюмов. – Ужгород: Ліра, 2007. – С. 193-194.

27. Україна в 2007 році: щорічні оцінки суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку: монограф./ За ред. Ю. Рубана. – К.: НІСД, 2007. – 420 с.

28. Україна: Стратегічні пріоритети. Аналітичні оцінки/ За ред. О. Власика. – К.: Знання України, 2005. – 315 с.

29. Шпек Р. Європейська політика сусідства очима європейського сусіда// Джерело:<http://www.ukraine-eu.mfa.gov.ua/eu/ua/news/detail/3850.htm>

R. Kryvenkova. Ukraine on the way implementing its European course.

The article stresses the position and role of our country in geopolitical area, the search of optimum paradigm of Ukraine`s foreign policy; several Eurointegration aspects of geopolitics of our country at the modern stage, such as the Agreement between Ukraine and the EU on simplification of visa regime and the Agreement of the readmission, annexation to WTO; the condition and preparation particularities of the new intensified agreement on cooperation between Ukraine and the EU.

Keywords: geopolitics, geostrategy, foreign policy, geopolitical area, Eurointegration prospects, The European Union, Schengen area, visa regime, migration, readmission.

P. Кривенкова. Украина на пути реализации евроинтеграционных устремлений.

В статье освещены место и роль нашей страны в геополитическом пространстве; поиски оптимальной парадигмы внешней политики Украины; отдельные евроинтеграционные аспекты геополитики нашей страны на современном этапе, а именно - соглашение об упрощении визового режима и соглашение о реадмиссии, вступление нашей страны в ВТО; состояние и особенности подготовки нового усиленного соглашения о сотрудничестве Украины с ЕС.

Ключевые слова: геополитика, геостратегия, внешняя политика, геополитическое пространство, евроинтеграционный курс, Европейский Союз, Шенгенское пространство, визовый режим, миграция, реадмиссия.